

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «С.В.М. ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF S.V.M. v. UKRAINE)**

(Заява № 40106/15)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

12 вересня 2024 року

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «С.В.М. проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Ладо Чантурія (*Lado Chanturia*), Голова,
Стефані Моро-Вікстром (*Stéphanie Mourou-Vikström*),
Микола Гнатовський (*Mykola Gnatovskyy*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,
з огляду на:

заяву (№ 40106/15), яку 04 серпня 2015 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, С.В.М. (далі – заявник), 1983 року народження, який проживає у м. Львів, його представляв пан Р.Б. Тополевський, юрист, який практикує у м. Львів;

рішення повідомити про заяву Уряд України (далі – Уряд), який представляла його Уповноважений, пані М. Сокоренко;

рішення про нерозголошення відомостей про особу заявника;
зауваження сторін;

рішення відхилити заперечення Уряду проти розгляду заяви комітетом;

після обговорення за зачиненими дверима 11 липня 2024 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Справа стосується, як стверджувалося, незаконного та невинуватого розголошення інформації про погашену судимість заявника у довідці про несудимість. Заявник посилався на статті 8 і 14 Конвенції та статтю 1 Протоколу № 12 до Конвенції.

2. 20 лютого 2012 року Управління інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС України у Львівській області за його заявою надало заявнику довідку про несудимість, в якій було зазначено:

«Згідно статті 89 Кримінального кодексу України [С.В.М.], ... вважається таким, що не має судимості ...»

3. Заявник звернувся із заявою про вилучення посилання на статтю 89 Кримінального кодексу України (далі – КК України), яка регулювала умови, відповідно до яких судимість особи могла бути погашена. Він стверджував, що довідка була йому потрібна у зв'язку з пошуком роботи, і доводив, що посилання на статтю 89 робило очевидним для будь-кого, хто переглянув би довідку, що він мав судимість. У зв'язку з цим він перебував у невинуватому становищі на ринку праці.

4. ГУМВС України у Львівській області відмовило йому, посилаючись на наказ від 23 серпня 2002 року № 823/188, виданий спільно Міністерством внутрішніх справ України та Державним

департаментом України з питань виконання покарань. Пункт 9.9 цього наказу передбачав, зокрема, що довідки про несудимість мали видаватися «із урахуванням вимог статті ... 89 ... [КК України]».

5. Заявник подав позов проти ГУМВС України у Львівській області, вимагаючи ухвалення рішення, яке б зобов'язало працівників міліції змінити текст довідки. Він стверджував, що відповідна довідка містила конфіденційну інформацію, розголошення якої в контексті пошуку ним роботи було непотрібним і ставило його в несправедливо не вигідне становище порівняно з особами, які ніколи не мали судимості. Він також стверджував, що таке розголошення порушувало статтю 32 Конституції України та статтю 14 Закону України «Про захист персональних даних» (далі – Закон «Про захист персональних даних»), які передбачали поширення персональних даних третім особам без згоди суб'єкта персональних даних лише, якщо таке поширення було прямо визначено законом. Він стверджував, що ні пункт 9.9., ні будь-яка інша частина наказу № 823/188 не містила жодного положення, яке б вимагало розголошення інформації про погашену судимість.

6. 06 липня 2012 року Львівський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову заявника, постановивши, зокрема, що працівники міліції діяли відповідно до пункту 9.9 наказу № 823/188. Суд також зазначив, що оскільки заявник сам просив видати йому довідку про несудимість, і вона була вручена йому особисто, працівникам міліції не можна було дорікнути в розголошенні його персональних даних третім особам усупереч Закону «Про захист персональних даних» або будь-якого іншого законодавчого акту, і заявник не мав права вимагати внесення будь-яких змін до тексту. Ця частина постанови, зокрема, передбачала:

«Чинним законодавством ... не передбачено ні права позивача вимагати приховування у довідці про несудимість факту погашення судимості через посилання на статтю 89 [КК України], ні обов'язку відповідача ... не вказувати в її тексті статті 89 відповідного Кодексу ...»

7. 14 травня 2015 року Львівський апеляційний адміністративний суд залишив без задоволення апеляційну скаргу заявника, підтримавши висновки та обґрунтування суду нижчої інстанції.

8. 16 червня 2015 року Вищий адміністративний суд України відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою заявника.

9. 18 травня 2022 року листом у відповідь на інформаційний запит Урядового Уповноваженого Міністерство внутрішніх справ України надало пояснення, що з 2012 року чинна нормативно-правова база змінилася. Зокрема, новий наказ Міністерства (від 30 березня 2022 року № 207) передбачав, що суб'єкти даних могли запитувати «повну» або «скорочену» версії довідок про несудимість, залежно від мети їхнього запиту. Зокрема, Міністерство також зазначило:

«запровадження двох форм [довідки] викликано необхідністю диференціації інформації про особу, яка зберігається в [інформаційно-аналітичній системі МВС України] ... В одних випадках особа має лише довести, що вона не має судимості, в інших – має бути підтверджено, що особа ... ніколи не була засуджена ... Надання [повного] обсягу інформації про особу в певних випадках може бути невиправданим та не відповідати встановленій меті обробки персональних даних, ... що становить загрозу порушенню ... права особи на [приватне життя], визначеного статтею 32 Конституції України, ... а також принципів обробки персональних даних, визначених [Законом «Про захист персональних даних»]. ...»

ОЦІНКА СУДУ

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

10. Посилаючись на статтю 8 Конвенції, заявник стверджував, що видана йому працівниками міліції довідка про несудимість свавільно та без необхідності розголосила конфіденційну інформацію щодо його погашеної судимості.

11. Уряд посилався на невичерпання національних засобів юридичного захисту. Він стверджував, що заявник міг оскаржити зберігання відомостей про його судимість в інформаційно-аналітичній системі МВС України або ініціювати антидискримінаційне провадження проти будь-якого потенційного роботодавця, який би відмовився взяти його на роботу у зв'язку з його попередньою судимістю. Уряд підкреслив, що в контексті пошуку роботи не існувало жодних законних підстав розрізняти ситуацію заявника від ситуації осіб, які ніколи не були засуджені. Стверджуючи, що посилення на статтю 89 КК України у відповідній довідці не становило втручання в права заявника за статтею 8 Конвенції, Уряд утримався від подальших коментарів щодо суті скарги заявника.

12. Суд вважає, що заявник належним чином виклав у національних судах суть своєї скарги, яка стосувалася конкретного формулювання у відповідній довідці про несудимість. Суд погоджується з аргументом заявника, поданому у відповідь на зауваження Уряду, що запропоновані Урядом засоби юридичного захисту не стосувалися суті його скарги. Тому Суд відхиляє заперечення Уряду щодо невичерпання засобів юридичного захисту. Суд також вважає, що ця скарга не є ні явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції, ні неприйнятною з будь-яких інших підстав, а тому визнає її прийнятною.

13. Суд також зазначає, що сторони не заперечували, що спосіб, у який була сформульована довідка про несудимість, давав читачеві зрозуміти, що заявник раніше був засуджений за кримінальне правопорушення. Беручи до уваги принципи, розроблені у відповідній практиці, Суд вважає, що розголошення інформації про попередню

судимість заявника у довідці про несудимість являло собою обробку конфіденційних персональних даних стосовно нього та становило втручання в його право на повагу до приватного життя, захищене статтею 8 Конвенції (див. рішення у справі «М.М. проти Сполученого Королівства» (*M.M. v. the United Kingdom*), заява № 24029/07, пункти 187 – 190 і 195, від 13 листопада 2012 року, і для порівняння рішення у справі «П.Т. проти Республіки Молдова» (*P.T. v. the Republic of Moldova*), заява № 1122/12, пункт 28, від 26 травня 2020 року).

14. Отже, Суд має встановити, чи було це втручання виправданим за пунктом 2 статті 8 Конвенції (див., зокрема, рішення у справі «Суріков проти України» (*Surikov v. Ukraine*), заява № 42788/06, пункти 70 – 74, від 26 січня 2017 року та в якості нещодавнього прикладу рішення у справі «Л.Б. проти Угорщини» [ВП] (*L.B. v. Hungary*) [GC], заява № 36345/16, пункт 106, від 09 березня 2023 року).

15. У зв'язку з цим Суд має оцінити, по-перше, чи було втручання «законним» (див. згадане рішення у справі «Суріков проти України» (*Surikov v. Ukraine*), пункти 71 і 72). Суд зазначає, що під час провадження на національному рівні заявник стверджував, що працівники міліції порушили статтю 32 Конституції України та статтю 14 Закону «Про захист персональних даних», які вимагали згоду особи на поширення персональних даних, за винятком випадків, коли таке поширення прямо визначалося законом. Ані національні органи влади, які аналізували цей аргумент на національному рівні, ані Уряд у своїх зауваженнях до Суду не процитували жодного законодавчого положення, яке вимагало від працівників міліції розголошувати інформацію про попередню судимість за обставин справи заявника. Єдине нормативно-правове положення, на яке посилалися органи державної влади у зв'язку з цим – пункт 9.9 наказу № 823/188 (див. пункт 4) – вимагав від працівників міліції видавати довідки «з урахуванням вимог статті ... 89 ... [КК України]». Навіть припустивши, що цей наказ можна кваліфікувати як «закон» для цілей статті 32 Конституції України та статті 14 Закону «Про захист персональних даних», Суд не може встановити жодного елемента, який би свідчив, що згадане положення, наведене в дуже загальних формулюваннях, вимагало розголошення погашених судимостей. Таким чином, Суд не може дійти висновку, що посилання на погашену судимість заявника у відповідній довідці мало достатнє підґрунтя в застосовному законодавстві (див. для порівняння рішення у справі «Раду проти Республіки Молдова» (*Radu v. the Republic of Moldova*), заява № 50073/07, пункти 30 – 32, від 15 квітня 2014 року).

16. Хоча наведеного достатньо для встановлення порушення статті 8 Конвенції (див. для порівняння згадане рішення у справі «М.М. проти Сполученого Королівства» (*M.M. v. the United Kingdom*), пункт 207), з огляду на серйозність питання Суд продовжить розглядати інші

елементи відповідності пункту 2 статті 8 Конвенції, тобто «наявність законної мети» та «необхідність у демократичному суспільстві» (див. для порівняння згадане рішення у справі «П.Т. проти Республіки Молдова» (*P.T. v. the Republic of Moldova*), пункт 30). Суд визнає, що зберігання та обробка інформації щодо попередніх судимостей може за конкретних обставин переслідувати різні законні цілі, такі як запобігання заворушенням і злочинам. Це також може бути необхідним, зокрема, для захисту інших осіб (див., зокрема, рішення у справі «Гардель проти Франції» (*Gardel v. France*), заява № 16428/05, пункти 59, 60 і 71, ЄСПЛ 2009).

17. Однак у цій справі Уряд нічого не вказав про існування такої законної мети чи необхідності оскаржуваного втручання. Своєю чергою Суд зазначає, що довідка, яку просив заявник для використання у зв'язку з пошуком ним роботи, була сформульована у такий спосіб, що вона розголошувала наявність у нього попередньої судимості, але не містила жодних деталей, які могли б стосуватися процесу прийняття рішень, пов'язаних із працевлаштуванням, наприклад характер, вид або дату злочину. З наявних матеріалів Суд не може зрозуміти, яким чином розголошення цієї конкретної інформації у запитуваних довідках, які могли бути необхідними у різних ситуаціях, коли погашена судимість заявника не мала очевидного значення, переслідувало будь-яку із законних цілей, перелічених у пункті 2 статті 8 Конвенції, задовольняло будь-яку нагальну потребу суспільства або встановлювало справедливий баланс між правами заявника за статтею 8 Конвенції та інтересами будь-якої третьої сторони знати про його попередню судимість, яка відповідно до вимог національного законодавства вже була погашена (див. для порівняння згадане рішення у справі «П.Т. проти Республіки Молдова» (*P.T. v. the Republic of Moldova*), пункти 29 – 32).

18. Із зауважень Уряду вбачається, що після подій, які стали підставою для цієї заяви, Міністерство внутрішніх справ України переглянуло відповідну політику. Згідно з наказом № 207, виданим у 2022 році, суб'єкти даних тепер мають більшу гнучкість у визначенні обсягу інформації, наведеної у довідці про несудимість, залежно від мети їхнього запиту (див. пункт 9).

19. Суд позитивно відзначає загальні зусилля Уряду щодо вдосконалення національної системи захисту даних у цій сфері. Водночас він зауважує, що подальші реформи не вплинули на особисту ситуацію заявника, викладену в цій заяві.

20. Отже, було порушено статтю 8 Конвенції щодо заявника.

II. ІНШІ СКАРГИ

21. Заявник також посилався на статтю 14 Конвенції та статтю 1 Протоколу № 12 до Конвенції. Беручи до уваги підстави встановлення порушення у зв'язку зі скаргою за статтею 8 Конвенції, Суд вважає, що він розглянув основні юридичні питання і немає потреби розглядати ці скарги окремо (див. рішення у справах «I. проти Сполученого Королівства» [ВП] (*I. v. the United Kingdom*) [GC], заява № 25680/94, пункт 88, від 11 липня 2002 року та «Центр юридичних ресурсів в інтересах Валентина Кимпеану проти Румунії» [ВП] (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania*) [GC], заява № 47848/08, пункт 156, ЄСПЛ 2014).

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

22. Заявник вимагав 3 600 євро в якості відшкодування матеріальної шкоди. Ця сума, яка згідно з його твердженнями відповідала середній річній заробітній платі в Україні у 2012 році, становила б, на його думку, справедливе відшкодування доходу, потенційно втраченого внаслідок його труднощів з працевлаштуванням. Заявник також вимагав 3 500 євро в якості відшкодування моральної шкоди.

23. Уряд стверджував, що вимоги заявника були надмірними та необґрунтованими.

24. Суд не вбачає причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням та стверджуваною матеріальною шкодою; тому він відхиляє цю вимогу. Проте, ухвалюючи рішення на засадах справедливості, він присуджує заявнику 3 500 євро в якості відшкодування моральної шкоди, як він вимагав, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися на цю суму.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу, подану за статтею 8 Конвенції;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суть скарг за статтею 14 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 500 (три тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування

РІШЕННЯ У СПРАВІ «С.В.М. ПРОТИ УКРАЇНИ»

моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

- (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 12 вересня 2024 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер
(*Martina Keller*)
Заступник Секретаря

Ладо Чантурія
(*Lado Chanturia*)
Голова